

Växt- och miljöavdelningen
Jens Weibull
jens.weibull@jordbruksverket.se

POM programrådsmöte nr 32, 2015-04-16

Närvarande:

Åsa Ahrland, SLU; Krister Andersson, Sveriges Pomologiska Sällskap; Bo Gertsson, Lantmännen Lantbruk; Mats Havström, Göteborgs Botaniska Trädgård; Eva Jansson, SLU/LTV-fak; Annett Kjellberg, Jordbruksverket (ordf.); Maria Nyman-Nilsson, Fredrikdals museer och trädgårdar; Morten Rasmussen, NordGen; Solveig Sidblad, FOR; Jens Weibull, Jordbruksverket (sekr.)

Anmält förhinder:

Maja Pettersson, LRF Trädgård; Sanna Black Samuelsson, Skogsstyrelsen; Viktoria Hallberg, Sveriges hembygdsförbund; Anna Lindhagen, Naturvårdsverket; Fabian Mebus, Riksantikvarieämbetet;

1. Öppnande

Annett Kjellberg, Regelenheten vid Jordbruksverket, hälsade samtliga välkomna och särskilt Åsa Ahrland som tillträdde under 2014, Bo Gertsson som ny ordinarie representant för Lantmännen Lantbruk, samt Solveig Sidblad som ny för FOR.

Jens informerade att Riksantikvarieämbetet f.n. ser över sin representation i olika fora och väntas återkomma inom kort kring representationen.

2. Genomgång och ev. uppföljning av minnesanteckningarna från höstmötet

Avseende minnesanteckningarna från vårmötet 10 april 2014 på Jordbruksverket erinrade Jens Weibull om beslutet att uppmärksamma FOR:s tidigare representant Göran Svanfeldt för hans mångåriga insats för POM. Förslaget att tilldela Göran POM:s utmärkelse *Guldärtan* mottogs mycket positivt. Utdelningen kommer att ske i samband med *Botans dag* i Uppsala 29 augusti senare i år, och kontakt har redan tagits med de programansvariga.

3. Kort statusrapport rörande förslag till ny strategi för 2016-2020 (informationspunkt)

Jens redovisade helt kort status för förslaget till ny POM-strategi. Förslaget har varit uppe och vänt på Näringsdepartementet, och där mottagits mycket positivt.

Erhållna kommentarer har i förekommande fall arbetats in. Maria rekommenderade en textändring gällande avsnitt 5.5 där "NAMSA" borde ersättas med "fri-luftsmuseer". Hon påpekade även att organisationsschemat på sid. saknade verksamhetsområdet *Utbildning och information*, men Jens förklarade att figuren endast visade exempel. Åsa undrade om nationella genbankens organisatoriska ställning (sid. 25-26). Bosse ville veta om departementet hade haft några synpunkter på budgeten, vilket inte var fallet. Krister framhöll vikten av att följa upp avtalen som tecknas med klonarkiven och stämma av ersättningarna mot det utförda arbetet.

Programrådet gav Jordbruksverket klartecken att fortsätta den interna processen med godkännande av verksledningen, och därefter formellt överlämnande till Näringsdepartementet.

4. Diskussion med anledning av PM rörande reviderat programråd

Det följande är ett försök att sammanfatta den livliga diskussion som följde på PM:n *Betr. reviderad uppdragsbeskrivning för POM:s programråd* samt en kort inledning av Jens. Referatet är uppdelat med utgångspunkt i några av de förslag som hade presenterats. Den generella uppfattningen var att antagna procedurregler för programrådet är viktiga.

- i. **Mandat och fokus.** POM framhölls genom sin ämnesbredd - kombinationen av natur, produktion och kultur - som en unik plattform. Det är viktigt att uppdraget, dvs. mandatet, är tydligt. Strategin är en mycket bra bas för rådets arbete. Rådet bör ha en roll att följa upp strategin och kontrollera verksamheten. Strategins indikatorer, och FAO:s indikatorer för den globala aktionsplanen, nämndes som redskap. Rådet bör också ha mandat, liksom tidigare, att besluta om t.ex. medel till FoU, seminarier eller motsvarande. Önskemål om att kunna yttra sig över budgeten lyftes. Viktigt att slå fast var rådet har beslutsrätt och inflytande.
- ii. **Förslag till avsiktförklaring.** Flera påpekade det oklara i vem som bör underteckna en avsiktförklaring: den utsedda representanten eller organisationen? En underskrift på "hög" nivå skulle utgöra ett stöd och underlätta arbetet. Det är mycket svårt att ensam representera en stor organisation.
- iii. **Mötesfrekvens.** Det behövs två väl förberedda möten per år, där det ena skulle kunna ägnas uppföljning av mål och åtgärder strategin och det andra någon särskilt angelägen fråga. Lämpligen Jönköping samt någon annan alternerande plats i landet. Mötena bör ha en tydlig indelning i t.ex. beslutspunkter, yttranden, uppföljning, orientering/information, m.m. Rådet skulle därmed kunna bistå Jordbruksverket i vissa frågor.
- iv. **Deltagande.** Rådet bör inte bli alltför akademisk-politiskt, utan ha deltagande också från slutanvändarna. Öppna för möjligheten att inrätta arbetsgrupper, också för deltagande utifrån, men med insyn från rådet. Rådets fokus är avgörande för vem som bör delta. Satsa kraft på de aktörer som själva vill. Det är viktigt att deltagande ska ge status och innebära möjligheter.

Jordbruksverket kommer att till höstens möte lägga fram ett reviderat förslag som avser att ta hänsyn till de framförda synpunkterna. Utgångspunkten är att vid det mötet slå fast procedurregler för rådet och dess verksamhet.

5. Förslag till MTA från nationella genbanken (beslutspunkt)

Jens inledde med att presentera bakgrunden till varför det behövs materialöverföringsmaterial (MTA) och dessutom med olika innehåll beroende på växtslag och syfte med användningen. Han underströk att utgångspunkten var att avtalen ska vara enkla och lätta att förstå. Morten redogjorde för den komplicerade situationen som NordGen befinner sig i med ett stort antal arter - också utanför Internationella Fördragets bilaga I - och nordiska länder som i vissa fall förhåller sig olika till de internationella regelverken (part eller inte part, tillträdeslagstiftning eller inte, osv.). Beträffande de presenterade förslagen till MTA anmärktes bl.a. följande:

- vad gäller beträffande rättigheterna till information? Morten kommenterade att all information om växtmaterial i offentliga samlingar också är offentlig.
- finns det en inbyggd motsättning mellan §§3c och 7.1 i förslaget till NG-MTA gällande äganderättigheter? Jens framhöll att texten baserades på internationellt överenskommen text (SMTA).
- vad gäller vid uppkomsten av spontana mutationer i vegetativt material, ofta kallade ”sporter”? Det påpekades att immaterialrättsligt skydd inte kan sökas på det levererade växtmaterialet, men att det borde vara möjligt på mutationer som uppstår.
- nationella genbanken måste kunna garantera sortäktheten på det levererade växtmaterialet. Flera underströk att det är vanligt i avtalstexter med motsvarande friskrivningsansvar, men samtidigt framhölls att en mildare formulering vore välkommet.

Reviderade versioner kommer att läggas fram för beslut av programrådet vid dess höstmöte senare i år.

6. Tidsplan för 2015 (informationspunkt)

Jens redogjorde kort för de olika underlag och beslut som behöver tas fram under året, i syfte att ha organisation och tjänster för nationella genbanken på plats i början av 2016. Valda delar av processen under 2015 framgår av figuren i bilaga 1.

7. Info från aktörerna

De botaniska trädgårdarna

Mats Havström påpekade att det pågår ett generationsskifte i de botaniska trädgårdarna, med de utmaningar kring kontinuitet som det innebär. I övrigt lyfte han fram de många publika satsningar som de olika trädgårdarna genomför i form av konsertarrangemang, utställningar, m.m. Just Göteborgs Botaniska Trädgård har överraskande fått tilläggsanslag från Regionen och man är med och planerar

Gothenburg Green World 2016 som bl.a. riktar sig mot skolor. Därutöver planerar man en informationssatsning kring perenner tillsammans med POM i Alnarp och Fredriksdal 2016.

De botaniska trädgårdarna är också involverade i genomförandet av lagstiftningen kring Nagoyaprotokollet och särskilt aspekterna rörande s.k. betrodda samlingar. Detta arbete bedrivs inom ramen för BGCI, Botanic Gardens Conservation International.

FOR

Solveig Sidblad, som deltog i programrådet för första gången, kunde berätta om en mycket välbesökt och lyckad trädgårdsmässa i Älvsjö med runt 56 000 besökare. FOR är samarbetspartner till mässan. Mindre lyckat för FOR var däremot den budgetnedskärning i årets regleringsbrev på ca 25 % som kommer att leda till minskade informationssatsningar. Under ett 15-tal år har detta belopp aldrig justerats för KPI, vilket i realiteten gör minskningen ännu större.

Därutöver fortsätter FOR:s arbete som remissinstans och som part i ett flertal olika referensgrupper. Ett viktigt projekt som genomförs i samarbete med Elitplantstationen, E-Planta och SLU, och med stöd av Partnerskap Alnarp, handlar om kvalitetssäkring av frukt- och bärväxter. För närvarande har projektet viss brist på finansiering vilket gör att man till hösten planerar att söka kompletterande medel ur det nya landsbygdsprogrammet.

Lantmännen Lantbruk

Bo Gertsson informerade att en stor sändning av sorter är på väg till NordGen med s.k. *material in transition*. Det innebär sorter som fortfarande skyddas med växtförädlarrätt och som därför ännu inte ska distribueras av genbanken; man vill bara helt enkelt försäkra sig om att sorterna finns fysiskt på NordGen inför ett framtida bevarande. Bo vädrade också den oro som växtförädlingsbranschen känner inför genomförandet av Nagoyaprotokollet och den EU-gemensamma lagstiftning som följer. Han pekade på de utmaningar som industrin står inför när det gäller att agera i det nya regellandskapet kring genetiska resurser och ABS (bilaga 2). Lantmännen Lantbruk kungjorde innan 12 oktober 2014 hos Notarius Publicus vilka samlingar man hade. Nu väntar ytterligare arbete för att få rutiner på plats till hösten.

NordGen

Morten Rasmussen presenterade status för samlingarna av svenskt material vid NordGen (bilaga 3). Han noterade att de privata förfrågningarna fortfarande ökar, men tvingades konstatera att återkopplingen från användarna inte var så god som man önskade. Materialet som samlades in genom POM betraktas som gemensamt nordiskt och kan därför inte särredovisas i statistiken. En hel del material används i grundforsknings sammanhang, och han nämnde särskilt den s.k. mutantsamlingen av korn.

Det nordiska [PPP-projektet](#) (Public-Private Partnership) inom basförädling (s.k. *pre-breeding*) fortsätter som tidigare inom äpple, korn och rajgräs. Den nya pro-

jektperioden omfattar 2015-2017. Partnerskapet har utvidgats till att också omfatta de baltiska staterna. Eventuellt kan projektet komma att utvidgas fr.o.m. 2016 med en del om s.k. fenotypisering.

NordGen går just nu igenom en rad större förändringar. Styrelsen lades vid årsskiftet ned och verksamheten lyder nu direkt under NMR:s generalsekreterare. Annette Hägnefelt - tidigare Weibull Horto - har rekryterats och kommer att ta över PPP-projektet. Morten slutar inom kort och vem som kommer att ersätta honom i programrådet är inte klart. Annan personal med POM-anknytning som slutar under 2015 är Lena Ansebo (frukt, bär, prydnadsväxter, potatis och reliktväxter) och Svein Øivind Solberg (grönsaker, kryddväxter). Åsmund Asdal, samordnare för det norska nationella programmet vid Norsk Genressurssenter, har anställts av NordGen som ansvarig för verksamheten vid Global Seed Vault, Svalbard.

Sveriges friluftsmuséer

Maria Nyman-Nilsson berättade om den stora fleråriga satsningen [Fredriksdalspraktikan](#) som syftar till att lyfta pedagogik och information kring skötsel, kultur och annan hantverksmässig utveckling. Varannan onsdag ges kurser i praktiskt hantverk inom en mängd olika områden. Verksamheten genomförs i samarbete med andra aktörer som Hantverkslaboratoriet i Mariestad, Julita lantbruksmuseum, Gamla Staberg, Mårbacka, m.fl. Film och TV spelar en viktig roll. Maria påpekade att flera friluftsmuseer nu går igenom en generationsväxling och att man oroas av sviktande underlag när det gäller kompetent personal.

På Fredriksdal river man nu upp proodlingen av rosor allteftersom beslut tas om vilka rosor som ska gå vidare till den nationella genbanken. Frukträderna är nu på plats efter omflyttningen av klonarkivet och man planerar för plantering av perronn- och lök/knölmateriel inom området.

SLU

[Tillägg i efterhand: Åsa Ahrland har framhållit att ingen överlämning har gjorts av den förra representanten för SLU, och att SLU:s breda verksamhet gör en sammanfattning av POM-relaterade frågor särskilt svår. Hon understryker att programmet, dess innehåll och resultat regelmässigt lyfts fram i relevanta kurser vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning, LAPF.]

Sveriges Pomologiska Sällskap

Krister Andersson gjorde reklam för sällskapets 15-årsjubileum på Nynäs slott under helgerna 26-27 september och 3-4 oktober, och hälsade alla välkomna att delta. För övrigt satsar sällskapets päronkommitté på att sammanställa ordentliga sortbeskrivningar, och särskilt av augustipäron och sommarbergamotter, som ska resultera i en bok med publicering kring 2020. Stenfruktsgruppen är vidare intensivt sysselsatt med att försöka reda upp i det, som Krister uttryckte det, s.k. "träsket".

8. Info från samordningen vid SLU/LTV-fak.

Eva redogjorde kortfattat för den senaste tidens utveckling och händelser, vilket bl.a. inkluderade:

- en utdragen och besvärlig budgetprocess bl.a. därför att årets etableringskostnader för nationella genbanken är höga, vilket påverkar flera aktiviteter;
- frågan om lämpliga lokaler för genbanken bedrivs i två skilda processer där (i) LTV-fakulteten genomför en inventering av det befintliga lokalbeståndet och (ii) förutsättningarna för en nybyggnation undersöks;
- en rad nya skrifter har getts ut, inte minst av olika aktörer om växter med Grönt kulturarv® (t.ex. Movium och Elitplantstationen). Därutöver har POM-broschyren uppdaterats och en bok om humle är på väg;
- POM var aktivt på nordiska trädgårdsmässan i Älvsjö med ca 56 000 deltagare;
- nya perenner och rosor är på gång under Grönt kulturarv®, bl.a. bergnepeta 'Linghem', höstflox 'Morfar Albert', stor kustruta 'Rospiggen' och pimpinellros 'Valdemarsvik'. Tre kloner av humle håller också på att förökas.
- aspekter på det gröna kulturarvet uppmärksammades också vid HUT-nätverkets (Hållbar utveckling i Skåne) [konferens i Eslöv](#) 19 mars.

9. Information från Jordbruksverket

(lämnad av Jens)

PRM-förslaget om utsäde och förökningsmaterial

Kommissionens förslag har nu definitivt tagits tillbaka. I stället bjuder man in medlemsstaterna att lägga fram synpunkter på tänkbara förändringar av de befintliga saluföringsperspektiven. Annett konstaterade att lärdomarna, trots att förslaget till sist föll, är goda och inte minst att processen inom Sverige har präglats av öppenhet, och inkluderat så många olika aktörer och perspektiv.

Regeringsuppdraget om gastronomiska regioner

Jordbruksverkets portal smakasverige.jordbruksverket.se är ett konkret resultat av regeringsuppdraget 2013/2014. Jens underströk vikten av att fortsätta lägga in information, bilder m.m. för att hålla portalen aktiv. Jordbruksverket har ett uppdrag under 2015 kring traditionell småskalig matkultur som ska slutredovisas först 2019, men vars planer för genomförande ska presenteras redan 8 maj 2015.

Uppföljning av FAO:s globala aktionsplan

Arbetet med att följa upp den andra globala aktionsplanen har nu inletts. Senast 30 juni 2015 ska FAO:s medlemsländer via en särskild webbportal ha besvarat ett antal frågor. Jens förväntade att vissa av programrådets representanter kan komma att bli kontaktade med anledning av avrapporteringen.

Genomförande av Nagoyaprotokollet

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att se över genomförandet av EU:s förordning 511/2014 om ABS-lagstiftning enligt Nagoyaprotokollet. Senast den 15 juni 2015 ska myndigheten rapportera om hur den nationella tillsynen bör organiseras och bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt. Övriga delar av uppdraget,

avseende nationell kontaktpunkt och dialog med användare, ska slutrapporteras senast 31 mars 2016. Jens är kontaktperson för Jordbruksverket i detta arbete.

10. Övriga frågor

Förslag på konferens

Eva och Jens föreslog att i samband med invigningen av den nationella genbanken i Alnarp maj/juni 2016 anordna en konferens med det tvärgående temat *Od-lad mångfald och samhällsnytta*. Ett sådant brett anlagt tema skulle kunna inkludera perspektiv från ett stort antal av POM:s aktörer. Programrådet stödde förslaget och menade att inbjudan borde gå ut till hela Norden, möjligen också till Baltikum.

Avtackning

Morten Rasmussen, som inom kort lämnar NordGen, avtackades varmt för sina mångåriga och värdefulla insatser i rådet.

11. Nästa möte

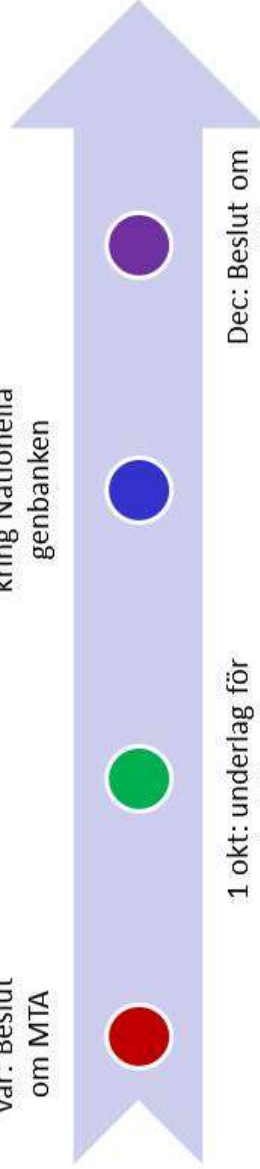
Programrådets **höstmöte** 2015 hålls **22 oktober på Jordbruksverket** i Jönköping.

- Bilagor:
1. Tidsplan för 2015
 2. ISF_ABS Information Tree November 2014.pdf (bifogas elektroniskt)
 3. 20150414_SeedRequestStatus-SEmaterial_POMmeeting150416.pdf (bifogas elektroniskt)
 4. NordGen_Arsrapport_2014.pdf (bifogas elektroniskt)

Tidsplan för 2015

Programråd höst:
Beslut om upp-
dragsbeskrivning
för programråds-
ledamöter samt
organisationen
kring Nationella
genbanken

Programråd
vår: Beslut
om MTA

1 okt: underlag för
beslut om
Nationella
genbanken

Dec: Beslut om
nya aktörs-
representanter i
programrådet

SLU: internt arbete kring tjänstebeskrivningar, anställningar och ev. rekrytering

2015-04-21